

עבודת כוכבים

סימן רס

פאות מהודו (כרוז שפירסמתי)

אודות פאות נכריות, העשויות משער טבעי או בתערובת שער טבעי, שנתברר, שמרבית מהם המשווקות תחת מותג של שער אירופאי, מקורם מהודו, שגזיזתם היתה סוג פולחן לעבודה זרה, ונמכר לאחר הטקס הנ"ל ליצרני הפאות שמעבדים אותו באופן כזה שעי"ז מקבל תחושת מגע של שער אירופאי, ויש להם דין תקרובת ע"ז ממש כמו שיבואר לפנינו.

בירור המציאות

הנה בהודו, דתם העתיקה המכונה "הינדו" הינה ממש עבודה זרה כבימי קדם, ואחד מדרכי פולחנם לע"ז, הוא בהקרבת שערותיהם לאליל, על ידי שמגלחין שערותיהם לאליל. וזה סדר פולחנם, כי אצל ההינדים השער הוא החלק החשוב - הנעלה ביותר של האדם, ובפרט אצל הנשים ההינדיות ששער ראשן אינו רק ענין של יופי, אלא זהו גאוותן, ואינן מגלחות שערותיהן אלא בדרך הקרבה לאליל, ובדרך כלל, כאשר רוצה ההינדי לבקש בקשה רצינית מן האליל, נודר הוא שאם תתמלא בקשתו, יבוא לטירופטי - שהוא מקומו של האליל, ויקריב שם את שערו, ולהבליהם, רבבות נושעו ונושעים על ידי פולחן זה, ומאות מליונים ממש מאמינים באמונה טפילה זו, ובאופן ממוצע, מידי יום ביומו כ- 25,000 איש מקריבים את שערותיהם לאליל הנמצא שם, (מתוך כ- 50,000 איש שפוקדים את המקום), ואף שיודעים הם, שהשערות נמכרות לאחר מכן, אין זה מפריע להם, כי עיקר הפולחן הוא עצם התגלחת לאליל.

ולכן לא איכפת להם מה יקרה אח"כ עם השערות, (ועי' רשב"א ע"ז נא: ד"ה ואותן).

ולפנים, הסתפקו עובדי האלילים בגילוח בלבד, ואח"כ זרקו השערות לאשפה, ורק בשנים האחרונות שנהיה ביקוש גדול לשוק השער, החלו מוכרים את שערות הנשים [לאחר המיון] לסוחרים ומשווקי שער עבור ייצור הפאות, שמיבאים אותם למזרח הרחוק, אירופה וארה"ב, וכפי הידוע, הנשים מטפחות שם מאוד את שערותיהן, ומידי ערב מושחות אותו בשמן קוקוס, ומועיל לטיב ויופי הפיאה נכרית, ומקום התיפלה הנ"ל מרויח מעסק זה של מכירת השערות מליוני דולרים בשנה.

השער נחשב תקרובת ע"ז

והנה הדין הוא שבגזיזת שערות לעבודה זרה, נאסרו השערות בהנאה מדין תקרובת עבודה זרה, וכמפורש בשו"ע (יו"ד סי' קל"ט סעיף ג') דאף בדבר שאין מקריבין ממנו בפנים, נאסר כשעשה ממנו כעין זביחה וכו', כיצד עבודה זרה שעובדים אותה בזה שמקשקשים לפניה במקל, ושיבר המקל לפניה, נאסר מפני ששבירת המקל דומה לזביחה. ומקורו מדברי הגמ' ע"ז (נא). וכן פסקו הטור והרמב"ם והראב"ד, [ודלא כהרמב"ן והריטב"א], וה"נ חיתוך השערות הוא כעין זביחה וכשהדרך לעובדה בשער נאסר. וכן הוא להדיא במאירי (ע"ז נא ד"ה ספת) שכל חיתוך הוא תולדה דזביחה.

ומעתה, כיון שעיקר הפולחן הוא עצם מעשה התגלחת לאליל שזהו הקרבן לע"ז

מפורש בחידושי הרשב"א (ע"ז נ"א), שבבצירה או לישה אף שלא בפני הע"ז, ג"כ נאסר מדין תקרובת ע"ז. וביותר מזה מבואר בגמ' (ע"ז נא:) בסוגיא דקלקלין, עי"ש תוד"ה אפילו, ובמהר"ם שם, ועי"ע חידושי הרשב"א שם, ובשו"ע סי' קל"ט (סעיף ה'), והדברים ברורים. ומלבד כל זה הרי מסתפרין במקום מיוחד, שעליו מתנוסס פסל גדול, ולכאורה נחשב בפניה ממש.

אין להתיר מצד שהמגלח מכוון לשם ממון

ומה שדנו להתיר, מצד שאף שהמתגלחים מתכוונים לשם ע"ז, מ"מ כוונת המגלח היא לשם ממון, הנה מלבד שאין הדבר נכון שהרי המגלח הוא בעצמו א' מהכת הטמאים ושייך לדתם, ומאמין באמונתם הטפילה, ובודאי נהנה כשמספרים לכבוד האליל ומתכוין לע"ז, הרי שגם במעשה הטיית הראש של המתגלח לעבודה זרה, נאסרים השערות מדין מסייע, כאילו היה מתגלח בעצמו, ואף שלפי הרבה מהפוסקים ס"ל דבכל התורה כולה [מלבד בפאות הראש] מסייע אין בו ממש, עי' נקודת הכסף (יו"ד ס' קצ"ח ס"כ), ומג"א (ריש סימן ש"מ), ומ"ב (שם ס"ק ג'), ובסי' שכ"ח (ס"ק י"א), ועי' מג"א סי' שכ"ח (ס"ק ט"ז), ומ"ב (שם ס"ק ס'), מ"מ לגבי עבודה זרה קי"ל, דאפילו שנים שוחטין, וא' מהם מסייע שאין בו ממש, ומתכוין לע"ז, נאסרת הבהמה מדין תקרובת, כמבואר ב"תבואות שור" (שמלה חדשה סי' ד' ס"ק ט"ו), וטעם הדבר, משום שבשוחט לע"ז, אפילו במעשה כל דהו נאסר, וכ"ש לפי שיטת הט"ז והחכ"צ (סי' פ"ב), דס"ל שגם בכל התורה כולה אמרינן, דגם בסיוע של הטיית הראש או הושטת אצבעו, הוי כעושה מעשה בעצמו ואסור, [ועי' חת"ס (סי' שכ"ח וסי' ש"מ) שנשאר בצ"ע אי קי"ל כהט"ז או כהנקה"כ].

(ולכן אף שיודעים שמוכרים את השערות לא איכפת להם מכך וכמ"כ לעיל), א"כ כיון שעשה בחיתוך השערות את עיקר העבודה ע"כ הו' השערות תקרובת ע"ז ואסורין בהנאה וכמ"ש. ועוד, שכל שעושה מעשה לשם ע"ז אף כשאינו מעיקר הפולחן, חשיב תקרובת ע"ז, וכמבואר בגמ' ע"ז (נ"א) דבצירת פרכילי ענבים להביאם על מזבח ע"ז נאסר משעת בצירה, כיון שבצרין מתחילה לכך, וכמבואר ברשב"א (ד"ה ואותן) דכל שא"א להביא מן השוק, אלא צריך לבוצרן לשם ע"ז, או ללוש לשם ע"ז, אע"פ שעיקר הפולחן הוא בהבאה לפניה, מ"מ חשיב תקרובת ע"ז, ואף שהבצירה והלישה הוי מעשה לשמה גרידא, אפ"ה נאסר מדין תקרובת ע"ז, א"כ ה"ה במעשה הגילוח שעושה זאת לשם ע"ז.

נאסר גם אם הגילוח שלא בפני הע"ז

וגם בשוחט או גוזז שלא בפני עבודה זרה, פשיטא דנאסר מדין תקרובת עבודה זרה, וכמפורש בתוס' חולין (דף מ' ע"א ד"ה לפני), דאפילו לר' יהודה בן בתירה דס"ל דלא נאסר בניסוך היין אלא כשנתנסך בפני ע"ז, מ"מ בשחיטה מודה שנאסר גם שלא בפניה, וטעמא דמילתא, או כמבואר בחינוך (מצוה קי"א) דשאני שחיטה דהוי מעשה גדול גם שלא בפניה, משא"כ ניסוך היין לא הוי מעשה גדול אלא כשנתנסך בפניה. או כמבואר בספר "עבודת עבודה" (להגרש"ק) במס' ע"ז (נ"ט:) דשאני ניסוך, דאין הדרך לנסך אלא בפניה, ולכן ס"ל לריב"ב דאינו נאסר אלא בנתנסך לפניה, אבל בשחיטה דהדרך לשחוט גם שלא בפני ע"ז, נאסר גם בנשחט שלא בפניה, ע"ש.

וישני טעמים אלו שייכים כמו כן בגזיזה, כיון שדרך עבודתה בכך, והוי מעשה גדול, וק"ו דלחכמים דפליגי אר' יהודה ב"ב. דודאי נאסר. וכז

נתינת השער לע"ז היא חלק מהפולחן

והנה, אפילו אם היינו אומרים גבי עבודת פעור, שאין הצואה נאסרת, כיון דהעבודה היא בעצם מעשה הניווול שפוער עצמו לפעור, והצואה היא רק תוצאה צדדית ואינה לע"ז, ולכן אינה נחשבת תקרובת, אבל הכא פשיטא דהשערות נאסרות, דהרי פולחן גזיזת השערות של ההינדאים הוא במה שנותן מכבודו לאליל, ולא שהתגלחת נועדה לנוול את האדם המתגלח, אלא שהתגלחת היא לתת שער שזהו כבודו לאליל (אף שאין צורך אח"כ לאליל בשער עצמו וכמש"כ לעיל), ולכן הוי כקרבן לע"ז, שהרי מתחילה הם נודרים בעת צרה, שאם יוושעו יגלחו את השער לאליל, [ועבודת הפעור משמע בגמ' (סנהדרין ס"ד) וברמב"ם (פ"ב מהל' ע"ז ה"ה) ומפורש להדיא בריב"ש (סי' ק"י), וב"כסף משנה" שם, דדרך עבודתה בביזוי האליל, שכתב שם מי שעובד ומכוין לבזות, כיון שדרך עבודתה באותו ביזוי וכו', שעובדיה חושבין שהע"ז ההיא חושקת באותו בזוי, כדאמרין בפסחים (קיא:)] שרא דעניותא נביל שמיה, עכ"ל].

יש כאן נסיון של יצרא דע"ז רח"ל

והנה הגוים אדוקים מאוד בע"ז, ומוכנים למסור על כך את כספם וזהבם ושעורם, שבטוחים שאליל זה עוזר כשעושים פעולה מסוימת עבורו, וידוע שיצרא דע"ז תקיף מאד, ודומה להם כאילו רואים נפלאות ממש, ואצלינו זכינו שנתבטל יצרא דע"ז, אבל לא אצלם. ופלא הדבר שבחשש רחוק דטריפות חוששין ונמנעין, וכאן אף שזהו מהחמורות שבחמורות לא פורשים, ומחפשים איזו סברא קלושה להקל באיסור כ"כ חמור כי האי, ויתכן שבדור האחרון כבומנינו, שב הקב"ה ומעורר לנסיון דעבודה זרה, וה' יעזור ונעמוד בו.

חיוב הבעל למחות, וצריך לברר מקור השער היטב

ובעיר הנדחת נהרגין גם נשים של העובדים אף שלא עבדו, עי' רמב"ם (פ"ד מה' ע"ז ה"ו) ובכס"מ שם, ושמעתי לפרש דבעבודה זרה קפיד קוב"ה על שהיה לה למחות, וכ"ש כאן שהבעל צריך למחות באשתו, ולמונעה מללבוש פאה עם ספק תקרובת ע"ז, ולא מועיל מה שאומר המוכר שהשער אצלם אינו מיובא מהודו, כיון שכך הטעו אותו, אלא צריך בירור יסודי ומקיף במקור, וכדין טריפות.

גודל חומרת האיסור - דאורייתא

כתב הרמב"ם (פ"ז ה"ב), תקרובת עבודה זרה אסור בהנאה, שנאמר "ולא תביא תועבה אל ביתך", וכל הנהגה לוקה שתיים, אחת, משום "ולא תביא תועבה אל ביתך", ואחת, משום "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם", עכ"ל. וכן כתב בחינוך (מצוה קי"א ומצוה תכ"ט). אבל הרמב"ן (מצוה קצ"ב) חולק, וס"ל, דאיסור אכילה והנאה נלמד מקרא ד"פן תכרות ברית וגו' וקרא לך ואכלת מזבחך", עי"ש. וכן דעת הסמ"ג (לאוין מ"ה קמ"ח). וכל הראשונים כתבו דאיסורו מה"ת, מלבד התוס' ב"ק (עב:) שנסתפקו בזה.

חיוב להתבזות וליתן כל אשר לו

ובברכות (י"ט:) אמר רב יהודה אמר רב, המוצא כלאים בבגדו, פושטן אפילו בשוק, מ"ט, אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', ועי"ש דה"ה בכל ל"ת שבתורה, וע"ע בשו"ע יו"ד (סי' ש"ג ס"א) דגם ברואה כלאים על חברו הדין כן. וביו"ד סי' קנ"ז (סעיף א' ברמ"א) כתב, דבכל לא תעשה שבתורה, אם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו, צריך ליתן הכל ולא יעבור על ל"ת, וכן הוא ברמ"א (או"ח סימן תרנ"ו).

י"א דייהרג ואל יעבור!

ובשו"ע יו"ד (סי' קנ"ה סעיף ב'), הביא ב' שיטות, אם איכא דין יהרג ואל יעבור באיסור הנאה דתקרובת ע"ז, וכתב הש"ך, דהסכמת הפוסקים כסברא הראשונה להקל, וכן נוטה דברי המחבר, אבל דעת א"ז הגר"א שם (סקי"ד), דגם בזה יהרג ואל יעבור כדין אביזרייהו דע"ז. והריב"ש (סי' רנ"ה) כתב, שגם באיסורי הנאה של סתם יינם דרבנן, אין מתרפאין בהן כלל, ודבריו הובאו ב"חכמת אדם" (כלל פ"ח), ומי יערב לבו להקל באיסור יהרג ואל יעבור!.

איסור להחזיק בביתו

ומלבר איסור הנאה שיש בזה, אסור ג"כ להחזיקו בביתו לפי שיטת הרמב"ם והחינוך הנ"ל, דאיסור הנאה נלמד מקרא ד"לא תביא תועבה אל ביתך", וע"ע רש"י ע"ז (סד. ד"ה רבנן), דהמצוה ד"אבד תאבדון" הוא גם בתקרובת ע"ז כמו יין נסך, ע"ע קה"י בבא קמא (סוף סי' ג').

הנמנע מלאבד נחשב כעובד ע"ז

וראוי להביא בזה דברי קדוש ה' ה"אור החיים" הקדוש על הפסוק (שמות כ"ג - כ"ד) "לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם וגו' כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם", שכ'.. ולהיות שרצה לצוותם על הריסתם ושברונם, לזה קדם לומר לא תשתחוה וגו', לומר, שאם לא הרס ולא שיבר, הנה הוא כעובד עבודה זרה, כי ה' תופס על המחשבה בעבודה זרה, וצריכין היכר לשלילת מחשבת ע"ז מלבם, ואין היכר אלא בשבר מצבותיהם, ואם לא יעשו כן, הרי הם כעובדי ע"ז עי"ש. ואע"פ דמשמעות הפסוק והאזה"ח משמע, דאיירי בשבירת ע"ז עצמה, מ"מ, **בודאי** שגם מי שנמנע מלאבד תקרובת ע"ז, יש בו נגיעה מהעבירה על הלאו דלא תשתחוה. וחיל

ורעדה אחזתנו כשאין אנו מקיימין מצוה זאת. וכ"ש הנהגה מן התקרובת עבודה זרה.

חילול השם

וידועים דברי רבינו ה"חזון איש" זצ"ל (מועד סי' ל"ח) שהנהגה מדבר שנוצר בעבירה הוי חילול השם נורא מאוד, שמראה שאינו חס לכבוד שמים. ובודאי שערות אלו שנתגלחו לכבוד עבודה זרה, אשר אין לך מרידה גדולה בכבוד שמים גדול מזה, איך אפשר להנות ולהתייפות בזה, ובודאי חמור הרבה יותר, ממי שרק אינו מאבד ע"ז, שמבואר באזה"ח הק' דנחשב כעובד ע"ז, א"כ כ"ש הנהגה ממנה, ובפרט אנו שבארץ ישראל אשר נצטוינו בכניסה לא"י במצוה מיוחדת, לאבד ע"ז "ולשרש אחריה". וע"ע "צפנת פענח" שדייק ג"כ מסנהדרין (צ' ע"א), דבביטול מצות עשה דונתצתם מזבחותם ה"ז כעובד ע"ז ממש, ע"ש היטב, (ועי' תוי"ט ע"ז פ"ג מ"ח, דתקרובת ע"ז חמור מע"ז גופא, שמטמא באהל).

שריפה, אין לקבל עודף ממוכר פיאות

ועוד איכא כמה פרטי דינים שצריך לזהר בהם כדי שלא יכשל באיסור הנאה מתקרובת ע"ז: א. מבואר בשו"ע (סי' קל"ג ס"א), דבאיסור הנאה של יין נסך, צריך לקבור אפרן לאחר שרפתן, כדי שלא יכשלו באיסור הנאה מהאפר. ב. גם דמי התקרובת אסורים בהנאה, דתקרובת עבודה זרה תופס דמיה כמבואר בשו"ע (סי' קל"ג ס"א) בדין יין נסך, וא"כ יש לחשוש שלא לקחת כסף מסוחרי הפאות, בין מהמוכרים ובין מהמעצבים, כיון שיש לחוש שמא נתערב בממונם חליפי תקרובת ע"ז דאסור בהנאה, ואם כן, אפילו כשרוכשים פאה סינטטית, יזהר לשלם בצ"ק או בדיוק כפי המחיר, שלא יכשל בקבלת העודף בחשש שנתפס עליהם איסור חליפי עבודה זרה.

קריאה נרגשת לבנות ישראל

ודע, שלפני יותר משלשים שנה הדפסתי בקונטרס "דת והלכה", בירור מקיף מחשש השערות מהודו, והבאתי שם שזה איסור גמור, אלא שכתבתי, שמן הראוי לבצע חקירה יסודית ומקיפה בנושא זה, וכיום, נתברר הדבר מהרבה מקורות מוסמכים, וגם שנתברר שהשערות מהודו הם מטיב מיוחד, ואפילו בקריאה או סין שלא חסר להם שערות, ג"כ מייבאים מהודו ומערבים ממנו, היות ומשפר את טיב הפאה, ויש מאות סוגי פאות שמעורב בהם שער מהודו, והרי נתבאר חומר איסור זה, וע"כ יש להזהר בזה, וכמ"ש.

ונשי ישראל שזכו שהעידה עליהם התורה, שידם לא היתה במעל, ולא השתתפו בחטא העגל, ולא נתנו לכך נזמי הזהב, ודאי שגם לעת כזאת תעמוד להם צדקתם, ויקדשו שם שמים בעולם, ויפרסמו בכל העולם כי אנו עם ה' נאמנים אך ורק לה' ולתורתו, ועי"ז נזכה במהרה לראות בישועת ה', להעביר גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון, וכל הרשעה כולה כעשן תכלה, והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'.

ומדברינו תצא הקריאה: בנות ישראל! הטהרו והחליפו שמלותיכם! שרכן רב מאד!!!

סימן רסא

בענין ההכשר על הפאות משער טבעי
קיבלתי דבריו, שכותב שכיום אפשר להשיג פאות עם הכשר שאינם מהודו. הנה צריך לברר שההכשר מעולה. וראיתי מאמר על טיב ההכשר שנתנו רבנים גדולים על הפאות, ומוכיח שם בבירור שאין בהכשר זה ממש, היות וסמכו על מה שהציגו בפניהם מסמכים של הזמנות הסחורה וכדו', המפורט בהם מהיכו

מגיעה הסחורה, על אף שאפשר בנקל לזייף או להעלים מהם חלק מהמסמכים. ואני מוסיף, שהלוא דעתו של הרב המכשיר שאפילו בשערות הודו ממש אינו אסור מעיקר הדין, וכדעת הפוסק שהתיר, ולפיכך, לדעתו שאין זה אלא כעין איסור קל דמנהג, די לו לסמוך על איזה בירור. אבל לדין דס"ל כדעת רוב גדולי הדור שזה אסור באיסור חמור דע"ז, צריך בירור מעולה שאין בזה חשש איסור חמור דע"ז, ושומר נפשו יזהר שלא להניח ללבוש במקום חשש דע"ז.

[אמנם] גם במידה ויברר שההכשר מעולה, מ"מ, מצוים היום בשוק, הרבה פאות ארוכות ומסולסלות שיש עליהם הכשר, ואין לך פריצות גדולה מזו, ומציגים את ההכשר כאילו הוא כולל גם את צורת הפאה. וכשאסרו הפאות מחשש ע"ז, כל בנות ישראל פרקו מעליהן את הפאות ולבשו מטפחות צנועות, או פאות משער סינטטי, עד שהתחילו לסמוך על רב אחד שהתיר, ואז הגיעו לשוק כל סוגי הפאות עם הכשר ר"ל, ומצוה לפרסם ולהכריז, שחלק ניכר מהפאות שבהכשר הם בכלל פריצות מצד צורתן, וחייבין לבערם.

והלובשת פאה פרוצה אינה מועילה לכיסוי השער, כיון שלא נעשתה לכיסוי אלא להיפך, והוי כשערותיה מגולות שעוברת באיסור פרוצת ראש, וכשבעלה מברך לנגדה ברכתו לבטלה, ואם היא אשת בן תורה, האיסור חמור כמה וכמה, כיון שלומדים ממנה להתיר, וזהו חילול השם. ובעו"ה נמצאים אברכי כולל, שנשותיהם הולכות בפאה נכרית ארוכה כפרוצה ר"ל, ולא מרגישים שמחללים ש"ש ברבים, עי' מש"כ בתשוה"נ ח"ד סי' רצ"ד, וראוי לתקן ע"ז תקנות לאסור באופן מוחלט].

וישנם שסומכים על פאות שבאות ממדינות שלדעתם רוב השער שמגיע לשם אינו